

DEL I

KAPITEL 13 SPÄRRFÖRKLARING OCH SMITTFÖRKLARING	3
A. Spärrförklaring	3
B. Spärrbestämmelser, avstängning m.m.	6
C. Smittförklaring	15
D. Upphävande av beslut om spärrförklaring och smittförklaring (friförklaring)	16

KAPITEL 13 SPÄRRFÖRKLARING OCH SMITTFÖRKLARING

Bestämmelser om veterinärs skyldighet att besluta om spärrförklaring vid grundad misstanke om epizootisk sjukdom finns i 4 § epizootilagen (1999:657), K1.

Ytterligare bestämmelser om spärrförklaring finns i Statens jordbruksverks föreskrifter (SJVFS 2002:98) om förebyggande och bekämpning av epizootiska sjukdomar, K3.

Bestämmelser om smittförklaring finns i 5 § epizootilagen (1999:657), K1.

I detta kapitel finns bestämmelser och anvisningar om åtgärder i samband med

- spärrförklaring,
- smittförklaring, samt
- upphävande av beslut om spärrförklaring och smittförklaring.

Bestämmelser och anvisningar om skyldighet att undersöka och att anmäla vid misstanke om epizootisk sjukdom finns i kapitlen *Veterinär, Länsstyrelsen* och *Statens veterinärmedicinska anstalt*.

A. Spärrförklaring

1. Innebörd och syfte

Spärrförklaring innebär förbud mot att besöka eller lämna eller utföra transporter till eller från det område där ett fall av en epizootisk sjukdom misstänks förekomma. Förbudet gäller i den omfattning som behövs för att motverka smittspridning. *4 § K1*

Kommentarer:

Detta medför att en anläggning eller ett område som spärrförklarats mer eller mindre fullständigt avskiljs från omgivningen och att hanteringen av djur och varor begränsas.

Syftet med spärrförklaringen är att förhindra att smitta sprids från anläggningen eller området.

2. Vem ska utfärda spärrförklaring?

En veterinär som har grundad anledning anta att ett fall av epizootisk sjukdom har inträffat ska besluta om spärrförklaring. *4 § K1*

Kommentar. Skyldigheten att i vissa fall spärrförklara åligger alltså, i likhet med anmälningsplikten, **alla** veterinärer.

3. När ska spärrförklaring utfärdas?

a. Det finns i lagstiftningen inte särskilt angivet vilka förutsättningar som ska vara uppfyllda för att det ska finnas "grundad anledning att anta" att ett fall av en epizootisk sjukdom har inträffat. Vid bedömning av om grundad anledning föreligger eller inte, bör flera faktorer vägas samman, t.ex. anamnes, möjliga spridningsvägar, kliniska fynd, resultat av eventuella laboratorieundersökningar m.m.

b. Om möjligt ska samråd ske med Jordbruksverket, länsveterinären eller avdelningen för sjukdomskontroll och smittskydd på SVA innan spärrförklaring utfärdas. Därvid kan en gemensam bedömning göras om huruvida misstanken kan anses grundad eller inte.

c. **Observera** att även om det inte går att påvisa någon trolig smittspridningsväg, måste spärrförklaring alltid utfärdas ändå, om det i övrigt finns grundad anledning att misstänka förekomst av epizootisk sjukdom.

d. Om det finns anledning att misstänka förekomst av en mycket smittsam epizootisk sjukdom bör spärrförklaring omedelbart utfärdas för den anläggning där smitta misstänks. En undersökning bör därefter snarast ske för att fastställa om det verkligen rör sig om den misstänkta sjukdomen.

e. Veterinär som har anledning misstänka någon annan, mindre smittsam, epizootisk sjukdom bör omedelbart undersöka om sjukdomen föreligger eller inte för att få tillräckligt underlag för ett eventuellt beslut om spärrförklaring.

Vid exempelvis misstanke om paratuberkulos på grund av något enstaka fall av avmagring och långvarig diarré i en nötkreatursbesättning utan några andra indikationer på denna sjukdom, behöver anläggningen inte spärrförklaras omedelbart. Dock ska prover tas för laboratorieundersökning så snart som möjligt för att fastställa sjukdomens art.

Spärrförklaring behöver alltså inte utfärdas omedelbart i alla situationer.

f. Beskrivningar av de epizootiska sjukdomarna finns i skriften "*Epizootisjukdomar – en handbok*" som är utarbetad av SVA i samverkan med Jordbruksverket.

4. Hur går spärrförklaring till i praktiken?

a. När spärrförklaring utfärdas, ska veterinären så snart det kan ske överlämna **skriftligt beslut om spärrförklaring** (skrivs på Jordbruksverkets blankett Epi 1 eller på ett dokument som innehåller motsvarande information) till djurhållaren eller den som ansvarar för driften i anläggningen. Mottagaren ska underteckna blanketten eller dokumentet och därmed bekräfta mottagandet. *2 kap. 5 § K3*

b. På blankett Epi 1 eller motsvarande dokument ska det spärrförklarade områdets yttre gränser tydligt anges. Där ska också anges vilka begränsningar som gäller för besök och transporter till och från området. *2 kap. 6 § K3*

Kommentarer:

En spärrförklaring behöver inte omfatta en hel anläggning utan ska bara gälla det område där smitta misstänks förekomma. En anläggning kan vara mycket stor och inbegripa sidoanläggningar och utgårdar där det inte finns anledning att misstänka epizootisk smitta. Dessa ska i så fall inte omfattas av spärrförklaringen.

Veterinären bör förklara spärrförklaringens innebörd för djurhållaren eller den som ansvarar för driften i anläggningen.

c. Ett exemplar av blankett Epi 1 eller det motsvarande undertecknade dokumentet ska snarast skickas till Jordbruksverket som prövar om beslutet fortsatt ska gälla. 4 § K1, 2 kap. 5 § K3

d. Kopia på blankett Epi 1 eller det motsvarande dokumentet ska skickas till länsstyrelsen (länsveterinären). 2 kap. 5 § K3

e. Om en veterinär som har grundad anledning att anta att ett fall av epizootisk sjukdom har inträffat inte har möjlighet att utfärda skriftligt beslut om spärrförklaring, t.ex. om hon/han inte befinner sig i den berörda djuranläggningen då misstanken uppstår, ska veterinären lämna muntliga instruktioner till djurhållaren om vilka åtgärder som bedöms nödvändiga för att förhindra att smitta sprids. Detta kan vid behov göras per telefon. 3 § K1

Kommentarer:

Misstanken om epizootisk sjukdom kan t.ex. uppstå vid ett telefonsamtal med en djurägare som anmäler till veterinär att hon/han har sjuka djur eller vid en smittutredning som görs för att klarlägga kontakter med andra anläggningar.

Så snart det kan ske ska skriftligt beslut om spärrförklaring överlämnas till den som är ansvarig för djurhållningen i den spärrförklarade anläggningen. Om inte veterinären själv har möjligheter att utfärda en skriftlig spärrförklaring ska Jordbruksverket kontaktas. Jordbruksverket ansvarar då för att anläggningen beläggs med nödvändiga restriktioner för att motverka smittspridning.

5. Spärrförklaring av kontakthanläggningar

a. I kontakthanläggningar dit smitta kan ha spridits på grund av att den anläggningen tagit emot djur eller produkter från en spärrförklarad anläggning under den tid smitta kan ha funnits där eller på annat sätt haft sådan kontakt med en spärrförklarad anläggning att det finns risk för att smitta kan ha överförts mellan anläggningarna, ska en smittutredning ske efter beslut av Jordbruksverket. Sådana kontakthanläggningar spärrförklaras därefter eller beläggs av Jordbruksverket med särskilda restriktioner om det bedöms motiverat.

b. I kontakthanläggningar som kan ha överfört smitta till den initialt spärrförklarade anläggningen ska också smittutredning ske efter beslut av Jordbruksverket. Även sådana kontakthanläggningar spärrförklaras därefter eller beläggs av Jordbruksverket med särskilda restriktioner om det bedöms motiverat.

B. Spärrbestämmelser, avstängning m.m.

1. Allmänt

a. Spärrförklarande veterinär beslutar om restriktioner för en anläggning där epizootisk smitta misstänks i den utsträckning som behövs för att motverka smittspridning. 4 § KI

Kommentar: Spärrbestämmelsernas omfattning ska grunda sig på den aktuella sjukdomens spridningsbenägenhet.

b. I samband med att Jordbruksverket prövar veterinärens beslut om spärrförklaring kan verket meddela särskilda bestämmelser som komplettering till eller ändringar av de restriktioner som anges i spärrförklaringen. Jordbruksverket kan t.ex. besluta om undantag i enskilt fall och på vissa villkor från spärrförklaringens bestämmelser. 4 § KI

Kommentarer:

Sådana bestämmelser kan t.ex. vara

- särskilda villkor för persontrafik,
- särskilda villkor för djurhållning,
- begränsningar eller villkor vad gäller transport eller annan hanteringen av djur, djurprodukter, andra varor, avfall och annat material,
- villkor för förflyttning av fordon (även tomma!),
- krav på bekämpning av skadedjur och insekter, samt
- krav på smittrening och användande av skyddskläder.

Syftet med dessa bestämmelser är, förutom att hindra spridning av smitta från en spärrförklarad anläggning, också att i den mån det går, förhindra att smitta sprids inom en djurbesättning, särskilt mellan stallar eller mellan avdelningar inom ett stall. Genom att motverka spridning inom en besättning motverkar man att ytterligare uppförökning av smittämnet sker.

c. Omfattningen av de särskilda åtgärder som ska vidtagas i en anläggning eller ett område då epizootisk sjukdom misstänks eller konstateras måste bedömas med hänsyn till smittämnet natur, smittsamhet och spridningssätt samt sjukdomens utbredning. Man måste också beakta den typ av verksamhet som bedrivs inom anläggningen.

Kommentar: Spärrförklaring av endast en del av en anläggning eller ett område kan bli aktuell

- då skilda djurenheter i en djuranläggning sköts helt separat utan någon kontakt med övriga djurenheter och dessutom har sådan belägenhet att risk för smittspridning enheterna emellan bedöms som utesluten, och
- misstänkt smittat material har funnits endast i en del av en anläggning som är helt skild från övriga delar av anläggningen så att smittspridning mellan delarna, med hänsyn till hur verksamheten bedrivs, bedöms som utesluten.

2. Gruppindelning av de epizootiska sjukdomarna

De epizootiska sjukdomarna kan delas in i grupper enligt följande på grundval av smittsamhet och spridningsbenägenhet.

Grupp	Sjukdom
1	Mul- och klövsjuka Swine vesicular disease (SVD) Vesikulär stomatit Klassisk svinpest Afrikansk svinpest Boskapspest Peste des petits ruminants (PPR) Newcastlesjuka Aviär influensa (hönspest) Porcine reproductive and respiratory syndrome (PRRS)
2	Rift valley fever Lumpy skin disease
3	Bluetongue Afrikansk hästpest Virala encephaliter och encephalomyeliter hos häst (ej Bornasjuka och infektion med eqvint herpesvirus typ 1, EHV-1)
4	Mjältbrand
5	Brucellos hos livsmedelsproducerande djur Tuberkulos av bovin och human typ Paratuberkulos Elakartad lungsjuka Får- och getkoppor
6	Infektion med bovint herpesvirus 1 (IBR/IPV/IBP) Aujeszzkys sjukdom
7	Transmissibla spongiforma encephalopatier (TSE)
8	Rabies
9	Sjukdomar hos odlad fisk

3. Restriktioner enligt veterinärs beslut om spärrförklaring

a. Detta avsnitt innehåller en sammanfattning av bestämmelser som spärrförklarande veterinär har befogenhet att utfärda med stöd av 4 § K1 och som är motiverade med hänsyn till respektive sjukdoms smittsamhet och spridningsbenägenhet. För de EU-reglerade epizootiska sjukdomarna har kraven som ställs i respektive sjukdoms-specifikt bekämpningsdirektiv beaktats.

b. Riktlinjerna är utformade för att i första hand tillämpas vid spärrförklaring av **djuranläggningar**.

c. Vid misstanke om sjukdomar i grupp 1, 2, 4, 5, 6 och 9, gäller följande:

- Persontrafik till och från det spärrförklarade området är inte tillåten.
- Fordonstrafik till och från det spärrförklarade området är inte tillåten.

- Mottagliga djur och djur som kan överföra sjukdomen får inte föras till eller från det spärrförklarade området.
- Djurkroppar och djurprodukter (inklusive sperma, ägg och embryon) som kan överföra sjukdomen får inte föras till eller från det spärrförklarade området.
- Redskap, föremål, djurfoder, gödsel, urin, avfall och annat som kan överföra smittämnet får inte föras till eller från det spärrförklarade området.

d. Vid misstanke om sjukdomar i grupp 3 gäller följande:

- Persontrafik till och från det spärrförklarade området är inte tillåten.
- Mottagliga djur och kroppar av mottagliga djur får inte föras till eller från det spärrförklarade området.

e. Vid misstanke om sjukdomar i grupp 7 gäller följande:

- Vid misstanke om scrapie och Nor 98 är persontrafik till och från det spärrförklarade området inte tillåten.
- Mottagliga djur och delar av mottagliga djur får inte föras till eller från det spärrförklarade området.
- Djurfoder och djurredskap får inte föras från det spärrförklarade området.

f. Vid misstanke om Rabies (grupp 8) gäller följande:

- Bara personer som är nödvändiga för djurens skötsel samt veterinär och provtagningspersonal som Jordbruksverket utser får besöka utrymmen där misstänkt smittade djur hålls.
- Djur får inte föras till eller från det spärrförklarade området.

Läkarkontakt!

g. Vid misstanke om en epizootisk sjukdom som kan smitta människa bör personer som har varit i kontakt med misstänkt smittade djur under den tid dessa kan ha varit smittade uppmanas att kontakta läkare för vidare utredning och eventuella åtgärder.

Avsnitten 4 - 15 nedan innehåller riktlinjer för beslut om åtgärder och restriktioner som kan vara motiverade i anslutning till spärrförklaring (både spärrförklarande veterinärs beslut om spärrförklaring och Jordbruksverkets ytterligare beslut).

4. Avstängning

a. Jordbruksverket bestämmer i vilken omfattning tillfartsvägarna till den spärrförklarade anläggningen ska stängas av. *3 kap. 11 § K3*

Kommentarer:

Den spärrförklarande veterinären bör om möjligt se till att tillfartsvägarna till det spärrförklarade området snarast stängs av på lämpligt sätt, åtminstone provisoriskt

till att börja med. Initialt kan det i vissa fall räcka med att rep, plastband eller motsvarande spänns upp över vägarna.

För mer långvariga eller hållfasta avspärningar kan det krävas avstängning med vägbom eller likvärdigt vid tillfartsvägarna.

Ofta är det inte nödvändigt att sätta upp avspärningar, t.ex. blåvita spärrband av den typ som polisen använder, runt hela det spärrförklarade området utan det torde i regel vara tillräckligt att tillfartsvägarna till anläggningen stängs av för att förhindra trafik till och från området.

Vid misstanke om sjukdomar i grupp 1, 2 och 3 bör avståndet mellan djuranläggningen och avstängningen vara minst 300 meter.

Vid misstanke om mjäلتbrand (grupp 4) bör tillfartsvägarna till det spärrförklarade området stängas av om särskilda skäl föreligger t.ex. om dessa vägar går över mark, där djur som misstänks vara smittade, har vistats sedan tidpunkten från det troliga smittillfället.

b. Polismyndigheten kan vid behov anlitas för att sätta upp och bevaka avspärningar. *14 § K1*

5. Epizootianslag

a. Jordbruksverket bestämmer i vilken omfattning epizootianslag 2 ska sättas upp vid det spärrförklarade områdets tillfartsvägar. *3 kap. 11 § K3*

b. En veterinär som Jordbruksverket utser ska ansvara för att epizootianslag sätts upp. *3 kap. 11 § K3*

Kommentarer:

För att upplysa om att anläggningen är spärrförklarad och att tillträde är förbjudet bör epizootianslag 2 snarast sättas upp vid avstängningarna och vid in- och utgångarna till djurutrymmen och andra platser där mottagliga djur och djur som kan överföra den aktuella smittan vistas.

Om det finns risk för smittspridning från djur som hålls eller har hållits utomhus eller från mark där djur vistas, bör epizootianslag 2 sättas upp på lämpliga platser runt dessa marker, t.ex. där mindre vägar och stigar finns som leder in i området.

6. Persontrafik

a. Persontrafik till och från en spärrförklarad anläggning är inte tillåten utan särskilt tillstånd av Jordbruksverket. *4 § K1*

Kommentarer:

Jordbruksverket kan besluta om undantag från förbudet mot persontrafik för t.ex.

- personer som bor i ett spärrförklarat område och av särskilda skäl har behov av att lämna eller komma till området,
- personer som tillfälligt befinner sig i ett område då detta spärrförklaras men som inte bor där och som måste lämna området,

- personal som deltar i utredningsarbete vad gäller den aktuella epizootiska sjukdomen,
- personal under tjänsteutövning som har till uppgift att rädda liv (t.ex. läkare, ambulanspersonal) eller egendom av väsentlig betydelse (t.ex. brandkårspersonal) eller behandla akut sjuka djur (veterinär).

I brådskande fall, t.ex. vid akut sjukdom, torde muntligt tillstånd att lämna anläggningen kunna ges initialt om det så snart det går följs av ett skriftligt beslut.

Vid misstanke om mul- och klövsjuka, vesikulär stomatit och swine vesicular disease bör inga personer över huvud taget som bor inom ett spärrförklarat område ges tillstånd att lämna området annat än vid sjukdom eller olycksfall som kräver vård utanför hemmet eller vid annan allvarlig hälsofara *oavsett om de har eller inte har haft kontakt med djuren* i anläggningen eller området.

Vid misstanke om klassisk svinpest, afrikansk svinpest, boskapspest, peste des petits ruminants, newcastlesjuka, aviär influensa och PRRS bör personer som bor inom ett spärrförklarat område och *som har eller har haft kontakt med mottagliga djur* eller djur som kan sprida den aktuella smittan inte tillåtas lämna området annat än vid sjukdom eller olycksfall som kräver vård utanför hemmet eller vid annan allvarlig hälsofara.

Personer som bor i ett spärrförklarat område men *som inte har haft kontakt med djuren* bör kunna ges tillstånd att lämna anläggningen eller området. De bör dock uppmanas att inte besöka andra områden som hyser mottagliga djur eller ha kontakt med personer som har kontakt med mottagliga djur.

b. Personer som har kommit i kontakt med djur eller produkter som är eller misstänks vara smittade av mul- och klövsjuka bör inte under *fem* dygn från kontakttillfället besöka djurstallar eller andra anläggningar där mottagliga djur hålls eller ha kontakt på annat sätt med mottagliga djur.

c. Personer som har kommit i kontakt med djur eller produkter som är eller misstänks vara smittade av övriga sjukdomar i grupp 1 samt av får- och getkoppor, IBR eller Aujeszky's sjukdom bör inte under *två* dygn från kontakttillfället besöka djurstallar eller andra anläggningar där mottagliga djur hålls eller ha kontakt på annat sätt med mottagliga djur.

d. Endast personer som är nödvändiga för djurens skötsel samt en veterinär som ska utföra t.ex. undersökning eller avlivning bör tillåtas gå in i djurutrymmen.

Vid misstanke om rabies bör inga personer tillåtas ha direkt kontakt med misstänkt smittade djur, förutom den veterinär som måste ha kontakt med sådana djur för att kunna utföra t.ex. undersökning eller avlivning och den personal som är nödvändig för djurens skötsel.

e. Vid misstanke om epizootisk sjukdom som kan smitta människa bör spärrförklarande veterinär eller en veterinär som Jordbruksverket utser

- upprätta en förteckning över alla personer som har eller antas ha varit i kontakt med djur som misstänks ha sjukdomen under den tid djuren kan ha varit smittade,
- snarast sända förteckningen (t.ex. via telefax eller e-post) till smittskyddsläkaren och länsveterinären. Mottagarna bör upplysas om att rapport är på väg och sättet för rapporteringen,
- upplysa misstänkt smittade personer om att de omedelbart bör kontakta läkare.

7. Skyddskläder och personlig smittrening

a. Jordbruksverket bestämmer i vilken omfattning utrustning för smittrening av stövlar och andra skodon samt utrustning för personlig smittrening ska placeras ut vid avstängningarna och vid in- och utgångarna till djurutrymmen och andra platser där mottagliga djur vistas. *6 kap. 8 § K3*

b. En veterinär som Jordbruksverket utser ska ansvara för att utrustning för smittrening placeras ut enligt Jordbruksverkets beslut. *6 kap. 8 § K3*

Kommentar: Anvisningar om utrustning för smittrening finns i kapitlet *Skyddskläder och smittrening*

c. Särskilda skyddskläder ska användas vid vistelse i djurutrymmen på en spärrförklarad anläggning. *6 kap. 3 § K3*

Kommentarer:

Vid misstanke om mjältbrand och aviär influensa bör de särskilda skyddskläderna innefatta handskar och andningsskydd av en typ som hindrar personsmitta.

Vid misstanke om rift valley fever, viral encephalit eller viral encephalomyelit hos häst bör skyddskläder som skyddar personer mot insektsangrepp användas.

d. Personlig smittrening ska utföras när stallutrymme lämnas och när spärrförklarad området lämnas. *6 kap. 10 § K3*

e. Byte till och från skyddskläder ska ske vid in/utgången till stallutrymme respektive vid avspärrningen till spärrförklarad område. *6 kap. 7 § K3*

Kommentar: Personer som tillfälligt befinner sig i ett spärrförklarad område då detta spärrförklaras men som inte bor där och som måste lämna området, bör efter noggrann personlig smittrening uppmanas att fara direkt till sin bostad eller en annan lämplig plats för att där åter utföra grundlig smittrening (duscha och dessutom gärna bada bastu), maskintvätta alla använda kläder, helst vid minst 60°C, och noggrant smittrena bil eller annat fordon samt eventuell utrustning som använts i det område där den aktuella sjukdomen misstänks.

8. Djurhållning m.m.

a. Mottagliga djur ska hållas kvar i sina stallar eller på någon annan plats där de kan hållas isolerade. *8 § K1*

Kommentarer:

Vid misstanke om rift valley fever, blue tongue, afrikansk hästpest och viral encephalit eller encephalomyelit hos häst ska mottagliga djur hållas instängda på någon plats där de kan skyddas från smittspridande insekter, åtminstone under den tid på dygnet då sådana insekter är aktiva.

Mottagliga djur och djur som kan sprida den aktuella smittan bör hållas inomhus om det är möjligt. Sådana djur som vistas utomhus bör utan dröjsmål tas in och hållas inomhus om det är möjligt.

Vid misstanke om sjukdomar i grupp 5, 6 och 7 kan Jordbruksverket besluta om att djur får vistas utomhus på väl hägnade beten eller i rastgårdar som verket bestämmer. Djuren bör dock inte vistas på kortare avstånd än 50 m från mark eller djur som tillhör annans anläggning eller från vattendrag.

Vid misstanke om TSE bör nya beten inte användas.

Vid misstanke om klassisk eller afrikansk svinpest är det särskilt angeläget att svinen hålls inomhus om anläggningen ligger i ett område där det finns vildsvin. Vildsvin kan vara symtomlösa smittbärare och därigenom utgöra en reservoar för smittämnet. De är därmed en betydelsefull riskfaktor för smittspridning.

b. Mottagliga djur och djur som kan sprida den aktuella smittan bör inte flyttas inom stall eller mellan stallar.

c. Fönster och dörrar till djurstallar där mottagliga djur hålls bör hållas stängda.

Kommentar: Ventilationen i djurstallarna bör minskas så mycket det går utan fara för djurens liv. Detta är särskilt angeläget om mul- och klövsjuka misstänks i en svinbesättning eller om andra mottagliga djur finns inom en radie av 500 meter från en besättning där mul- och klövsjuka misstänks.

d. Sällskapsdjur bör hållas inomhus (inte i stallar) eller vara kopplade så att de inte lämnar området. Stallkatter och andra lösspringande djur som hör till gården bör om möjligt stängas in. Detta är särskilt viktigt i anläggningar där mul- och klövsjuka, vesikulär stomatit eller swine vesicular disease misstänks.

Sällskapsdjur bör inte ges tillfälle att vistas i stallar där mottagliga djur hålls.

e. Särskilda åtgärder vid misstanke om sjukdomar i grupp 2 och 3 (insektsburna sjukdomar).

- Om det inom en radie av 500 meter finns andra mottagliga djur, bör ventilationen i djurstallarna stängas av om så kan ske utan fara för djurens liv.
- Vid behov bör myggnät sättas upp och fönster- och dörrkarmar samt ventiler tätas med klisterremсор eller motsvarande så att insekter hindras att komma in.
- Insektsbekämpning bör ske i djurutrymmen med hjälp av t.ex. insektspray eller UV-lampor.

f. Särskilda åtgärder vid misstanke om rabies.

- Det misstänkt smittade djuret bör hållas isolerat inomhus och bör inte få ha direkt kontakt med människor eller andra djur.
- Om ett misstänkt infekterat djur har bitit andra djur bör dessa hållas isolerade och under observation.
- Misstänkt smittade djur som inte kan hållas isolerade avlivas efter beslut av Jordbruksverket och undersökas avseende rabies.
- Övriga djur i anläggningen bör hållas inomhus och under observation.

9. Rapportering m.m. om djurinnehav

a. Djurhållare på spärrförklarad djuranläggning ska hålla djuren under observation med hänsyn till uppträdande av sjukdomssymtom, produktionsminskning m.m. Om djur insjuknar eller självdör, ska detta omedelbart anmälas till distriktsveterinären eller annan veterinär. 3 § K1, 2 kap. 8 § K3

b. Djurhållaren ska föra anteckningar om djur som föds, insjuknar, avlivas eller självdör inom anläggningen samt djur som skickas till slakt. Detta gäller även djur som på annat sätt lämnar besättningen (t.ex. genom rymning). Anteckningarna ska hållas aktuella. Direktiv, 2 kap. 8 § K3

c. Uppgifter om nötkreatur som föds, avlivas eller självdör ska föras in i stalljournalen och rapporteras till centrala djurdatabasen (CDB) enligt Jordbruksverkets föreskrifter (SJVFS 2007:12) om märkning och registrering av nötkreatur, K30. Därutöver ska djurägaren notera nötkreatur som insjuknar. 2 kap. 8 § K3

Kommentar: Djur som dött eller avlivats på grund av skada eller sjukdom i en spärrförklarad anläggning bör undersökas och obduceras i den utsträckning som Jordbruksverket bestämmer. Dock är det ofta inte praktiskt genomförbart i t.ex. en fjäderfäbesättning att alla djur som dött eller avlivats på grund av skada eller sjukdom undersöks eller obduceras. Åtgärderna får då begränsas till det antal djur som Jordbruksverket bedömer rimligt. 8 § 6 K1

10. Förflyttning av fordon

a. Fordonstrafik till och från en spärrförklarad anläggning är inte tillåten utan skriftligt godkännande av Jordbruksverket. 4 § K1

Kommentarer:

Fordon som kommer utifrån för att hämta eller lämna personer eller varor ska om möjligt parkeras utanför avspärrningsanordningen vid tillfartsvägen.

b. Fordon ska smittrenas innan de lämnar en spärrförklarad anläggning. 6 kap. 22 § K3

11. Förflyttning av levande djur

Djur får inte transporteras till eller från den spärrförklarade anläggningen. Jordbruksverket kan i vissa fall medge undantag från detta förbud och tillåta förflyttning av djur som inte är mottagliga för sjukdomen ifråga. 4 § KI, 8 § 9 KI

Kommentarer (bestämmelser enligt respektive EU-direktiv):

Vid misstanke om mul- och klövsjuka får inga djur över huvud taget flyttas till eller från den spärrförklarade anläggningen. Jordbruksverket kan medge undantag för djur som inte är mottagliga för mul- och klövsjuka.

Vid misstanke om newcastlesjuka och aviär influensa krävs tillstånd från Jordbruksverket för att få flytta andra djur än fjäderfä till eller från anläggningen.

Vid misstanke om klassisk och afrikansk svinpest får svin inte flyttas till eller från anläggningen. Förbudet kan vid behov utökas så att det omfattar även andra djurarter än svin.

12. Förflyttning och hantering av djurkroppar och djurprodukter

a. Djurkroppar och djurprodukter som kan överföra den aktuella sjukdomen får inte föras till eller från ett spärrförklarat område. Jordbruksverket kan i vissa fall medge undantag från detta förbud. 4 § KI, 8 § 9 KI

Kommentarer:

Vid misstanke om mul- och klövsjuka kan Jordbruksverket ge tillstånd till transport av mjölk från en spärrförklarad anläggning till en plats där mjölken ska oskadliggöras eller till ett mejeri för att där behandlas på ett sådant sätt att det aktuella smittämnet säkert förstörs. Sådant tillstånd kan ges om det uppstår svårigheter att lagra mjölken på anläggningen. Mjölken ska transporteras i behållare som är utrustade så att mul- och klövsjukevirus inte kan spridas från anläggningen. Transporten ska ske under övervakning av en veterinär som Jordbruksverket utser. *EU-direktiv*

Vid misstanke om newcastlesjuka och aviär influensa kan Jordbruksverket ge tillstånd till transport av ägg till en äggproduktanläggning. *EU-direktiv*

b. Ett djur som misstänks vara smittat av TSE och som har avlivats efter beslut av Jordbruksverket eller en veterinär ska omedelbart skickas till SVA för provtagning och förbränning. 5 kap. 5 § K3

Kommentarer:

Vid misstanke om TSE ska alla delar av ett dött djur som misstänks vara TSE-smittat, inklusive huden, hållas under officiell övervakning tills negativ diagnos ställts, alternativt destrueras på godkänt sätt som anges i TSE-förordningen (EG) 999/2001.

c. Vid misstanke om brucellos och tuberkulos bör opastöriserad mjölk från misstänkt smittade djur inte drickas.

d. Vid misstanke om mjältbrand bör varken opastöriserad eller pastöriserad mjölk från misstänkt smittade djur användas för konsumtion eller som djurfoder.

13. Förflyttning av redskap, föremål, foder, avfall m.m.

Redskap, föremål, djurfoder, gödsel, urin, avfall och annat som kan överföra smittämnet får inte föras till eller från en spärrförklarad anläggning utan tillstånd av Jordbruksverket. 4 § K1, 8 § 9 K1

Kommentarer:

I praktiken kan alla föremål föra med sig smitta, vilket innebär att i princip inga föremål bör föras ut från en spärrförklarad anläggning. Dock bör utförsel kunna tillåtas i de fall föremålet ifråga blivit smittrenat på ett korrekt sätt.

OBS! Vid misstanke om mul- och klövsjuka ger EG:s mul- och klövsjukedirektiv ingen möjlighet att medge undantag från förbudet mot förflyttning av redskap, föremål, djurfoder, gödsel, urin, avfall och annat som kan överföra smittämnet.

14. Insekts- och skadedjursbekämpning

a. Smittspridande skadedjur ska bekämpas. 8 § 12 K1

b. Vid misstanke om sjukdomar i grupp 2 och 3 (insektsburna sjukdomar) ska djur byggnader och omgivningar behandlas med insektsmedel. 8 § 12 K1

Kommentarer:

Det är angeläget att se till att det spärrförklarade området hålls fritt från fåglar, smågnagare, insekter och andra djur som kan bidra till smittspridning i, inom och ut från området.

Bekämpning av skadedjur som kan sprida smitta är alltid motiverat vid utbrott av smittsamma djursjukdomar. Det är också ett krav vid misstanke om de flesta av de EU-reglerade epizootiska sjukdomarna.

Insektsbekämpning kan ske med hjälp av t.ex. insektspray eller UV-lampor.

15. Husbehovsslakt

Jordbruksverket kan besluta att husbehovsslakt inte är tillåten i spärrförklarad anläggning. 8 § K1

Kommentar: Husbehovsslakt är i många fall olämpligt att utföra eftersom hanteringen av djur, slaktkroppar och slaktavfall kan öka risken för smittspridning.

C. Smittförklaring

I det följande lämnas råd och anvisningar om åtgärder som kan vara motiverade vid smittförklaring. Hänsyn måste tas till den aktuella situationen vid bedömning av vilka åtgärder som ska vidtas i varje enskilt fall.

1. Beslut och innebörd

a. Beslut om smittförklaring ska fattas av Jordbruksverket då förekomst av epizootisk sjukdom har konstaterats. 5 § K1

En länsstyrelse får efter delegation av Jordbruksverket besluta om smittförklaring i enskilda fall. 5 § K1

b. Restriktioner utfärdade vid spärrförklaring fortsätter att gälla även sedan beslut om smittförklaring meddelats om inte Jordbruksverket, eller en länsstyrelse efter delegation, beslutar annat. 5 § K1

Kommentar: Smittförklaringen innebär bl.a. att smittförekomsten bekräftas officiellt och att eventuellt ytterligare beslut (utöver dem som innefattas i spärrförklaringen) som begränsar hanteringen av djur eller varor träder i kraft för att motverka smittspridning.

2. Avstängning, anslag m.m.

a. I den omfattning som Jordbruksverket bestämmer ska

- tillfartsvägarna till det smittförklarade området stängas av,
- epizootianslag 2 sättas upp vid det smittförklarade områdets tillfartsvägar,
- utrustning för personlig smittrening inklusive kärl för desinfektion av skodon placeras vid avstängningsanordningar och vid in- och utgångar till djurutrymmen.

3 kap. 11 § och 6 kap. 8 § K3

b. En veterinär som Jordbruksverket utser ska ansvara för att anslag sätts upp och utrustning för smittrening placeras ut enligt Jordbruksverkets beslut. 3 kap. 11 § och 6 kap. 8 § K3

c. Polismyndigheten kan vid behov anlitas för att sätta upp och bevaka avspärningar. 14 § K1

Kommentarer:

Avstängning av tillfartsvägar kan utformas på olika sätt. En smittförklarad anläggning bör stängas av med vägbom eller annan likvärdig hållfast avspärning. Se avsnittet *Spärrbestämmelser m.m. - Anslag* i detta kapitel.

D. Upphävande av beslut om spärrförklaring och smittförklaring (friförklaring)

1. Allmänt

Jordbruksverket eller, efter delegation av Jordbruksverket, en länsstyrelse beslutar om upphävande av spärrförklaring och smittförklaring så snart det inte längre finns förutsättningar för beslutet, d.v.s. när det är klarlagt att den aktuella sjukdomen inte längre förekommer i området. 7 § K1

Kommentarer:

För de EU-reglerade epizootiska sjukdomarna anges i respektive direktiv vilka villkor som ska vara uppfyllda och vilka åtgärder som ska ha vidtagits innan en anläggning får förklaras fri från smitta och restriktionerna får hävas. Se *Del II*.

I de fall länsstyrelsen beslutar om upphävande av spärr- eller smittförklaring bör beslutet föregås av samråd med Jordbruksverket, bl.a. för att i förekommande fall säkerställa att samtliga EU-krav för friförklaring är uppfyllda.

2. Villkor för friförklaring av smittförklarad djuranläggning

a. Slutlig smittrening ska vara genomförd. Arbetet ska vara godkänt av veterinär som Jordbruksverket utsett att övervaka smittreningen. *6 kap. 27 och 28 §§ K3*

b. Om Jordbruksverket så beslutar, ska provtagning utföras, testdjur sättas in och eventuellt andra åtgärder vidtagas för att kontrollera att smittämne inte finns kvar inom anläggningen. *8 § K1*

Kommentarer:

I regel ska en viss tid förflyta efter avslutad smittrening innan djurutrymmen och marker får tas i anspråk. Tidsperiodens längd beror på vilken sjukdom som är aktuell.

För de EU-reglerade epizootiska sjukdomarna finns angivet i respektive direktiv vilka krav som ska vara uppfyllda för att en anläggning ska anses fri från smitta och åter får tas i bruk. Se *Del II*.

Restriktioner vid spärr- och smittförklaring kan vara i kraft olika länge inom olika delar av en anläggning eller ett område beroende på vilken sjukdom som är aktuell. Till exempel kan vid fall av paratuberkulos vissa delar av en anläggning eller ett område omfattas av restriktioner under flera år medan restriktionerna kan hävas betydligt tidigare för andra delar av området.

3. Efter friförklaring

Veterinär som Jordbruksverket utser ska se till att avstängningsanordningar och anslag avlägsnas på en djuranläggning där beslut om spärr- och smittförklaring hävts. *3 kap. 11 § och 6 kap. 8 § K3*

Kommentar: På ett slakteri utses lämpligen besiktningsveterinären, efter överenskommelse mellan Jordbruksverket och Livsmedelsverket, att ansvara för att avstängningsanordningar och anslag avlägsnas när de restriktioner som gällt för slakteriet hävts.

